



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 22289/2024
22.11.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиле АА из ... , чији је пуномоћник Новак Филиповић, адвокат из ... , против тужене Републике Србије, Министарства правде, Вишег суда у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1590/24 од 19.06.2024. године, у седници одржаној 22.11.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1590/24 од 19.06.2024. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 6850/23 од 12.12.2023. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и тужена обавезана да тужилци на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због повреде угледа, части, слободе и права личности проузроковане неоснованим лишењем слободе, исплати 294.500,00 динара са законском затезном каматом од 12.12.2023. године као дана пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тражена исплата накнаде нематеријалне штете преко досуђеног до траженог износа од 403.000,00 динара, односно за разлику од 108.500,00 динара са припадајућом каматом. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужилци надокнади парничне трошкове од 100.900,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1590/24 од 19.06.2024. године, преиначена је првостепена пресуда у усвајајућем делу и делу о парничним трошковима, тако што је одбијен тужбени захтев садржине означене у ставу првом изреке и тужилца обавезана да туженој надокнади парничне трошкове од 46.500,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужила је, на основу члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП благовремено изјавила ревизију, ради усклађивања судске праксе.

Испитујући побијану пресуду у складу са одредбама чланова 403. став 2. тачка 2. и 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23), Врховни суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је правноснажном пресудом кривичног суда од 05.03.2018. године ослобођена од оптужбе за кривична дела која су јој стављена на терет у поступку који је вођен пред Вишим судом у Београду, Посебно одељење К. По1 140/16. Током трајања тог кривичног поступка тужила је била лишена слободе у периоду од 13.11. – 13.12.2009. године. Њеном браниоцу правноснажна пресуда је достављена 03.04.2018. године. Захтев за постизање споразума о врсти и висини накнаде штете тужила је поднела Министарству правде 22.02.2021. године. Споразум о накнади штете није постигнут, а тужбу у овој парници тужила је поднела 09.07.2021. године.

Првостепени суд на основу одредби чланова 534. став 2, 557. и 584. Законика о кривичном поступку и Уредбе о роковима у судским поступцима за време ванредног стања проглашеног 15.03.2020. године („Службени гласник РС“ бр. 38/20) одбија приговор застарелости потраживања, налазећи да је рок од три године у коме је тужила могла да поднесе тужбу са захтевом за накнаду штете због неоснованог лишења слободе почео тећи 04.04.2018. године, да је био у застоју током ванредног стања од 15.03.2020. до 07.05.2020. године, па није истекао у време подношења тужбе.

Другостепени суд не прихвата становиште првостепеног суда да се приликом одлучивања о истакнутом приговору застарелости потраживања, који се има ценити према одредбама чланова 583, 584, 588, 589. и 591. Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/2011 ... 62/21) примењује Уредба о роковима у судским поступцима за време ванредног стања проглашеног 15.03.2020. године. По наведеним одредбама Законика о кривичном поступку, тужила, која је правноснажном пресудом ослобођена од оптужбе, а у току поступка је била лишена слободе, има право на накнаду штете. Ово право застаревало за три године од дана правноснажности пресуде, који рок у конкретном случају тече од дана пријема пресуде Апелационог суда којом је одлучено о изјављеној жалби против првостепене пресуде. Пре подношења тужбе, по наведеним одредбама, оштећени је дужан да поднесе захтев Министарству надлежном за послове правосуђа ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде, а ако комисија не одлучи о том захтеву у року од три месеца од дана подношења, оштећени може надлежном суду поднети тужбу. Током поступка пред Министарством правде не тече рок застарелости предвиђен за подношење тужбе. Из ових одредби несумњиво је да је у питању рок застарелости, чији ток и застој су регулисани одредбама чланова 360. став 1. и 384. став 1. Закона о облигационим односима. Рок застарелости је институт материјалног права, па супротно становишту првостепеног суда нема места примени Уредбе о роковима у судским поступцима за време ванредног стања проглашеног 15.03.2020. године, која се односила на рокове за

предузимање процесних радњи. У време подношења захтева за постизање споразума о постојању штете и врсти и висини штете, у конкретном случају је протекао рок од две године 10 месеци и 17 дана, па је преостало 42 дана до истека рока застарелости прописаног чланом 591 Законика о кривичном поступку. Споразум о накнади штете није постигнут, па је рок застарелости наставио да тече 24.05.2021. године, тако да је последњи дан рока за подношење тужбе био 05.07.2021. године. Пошто је тужба поднета након истека рока 09.07.2021. године, приговор застарелости потраживања је основан, због чега је другостепени суд преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев као неоснован.

По становишту Врховног суда, правилно је другостепени суд применио меродавно материјално право за оцену основаности истакнутог приговора застарелости потраживања.

Нижестепени судови су се правилно позвали на релевантне одредбе Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“ број 72/2011 ... 62/21), које регулишу правни пут за остваривање накнаде штете за случај неоснованог лишења слободе у кривичном поступку окончаном ослобађајућом пресудом.

Осим ових одредби, меродавне су и одредбе Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78 ... „Службени гласник РС“ број 18/20), као општег закона којим је регулисан институт застарелости потраживања.

По овом закону, застарелост престaje право захтевати испуњење обавезе; суд се не може обазирати на застарелост ако се дужник није на њу позвао (члан 360.); застарелост почиње тећи првог дана после дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није шта друго прописано (члан 361. став 1.); застарелост наступа кад истекне последњи дан законом одређеног времена (члан 362.); ако је застаривање почело тећи пре него што је настао узрок који је зауставио његов даљи рок, оно наставља да тече кад престане тај узрок, а време које је истекло пре заустављања рачуна се у законом одређени рок за застарелост (члан 384. став 2.).

Из ових одредби следи да је застарелост потраживања институт облигационог права по коме поверилац, услед пасивног држања унутар законом предвиђеног времена, губи заштиту права, али само у случају уколико дужник изрази вољу да се користи правом које за њега настаје као последица пасивности повериоца у вези заштите права.

Имајући у виду правну природу рока застарелости, другостепени суд је правилно применио материјално право када је оценио да је у време подношења тужбе тужилац изгубила право да пред судом захтева накнаду штете.

Како то налази и другостепени суд, нема места примени Уредбе о роковима у судским поступцима за време ванредног стања проглашеног 15.03.2020. године („Службени гласник РС“ бр. 38/20), која је престала да важи 06.05.2020. године, на основу члана 2. Закона о важењу уредаба које је Влада уз супотпис председника Републике донела за време ванредног стања и које је Народна скупштина потврдила („Службени гласник РС“ бр. 65/20). По члану 1. ове Уредбе за време ванредног стања проглашеног 15.03.2020. године престају тећи рокови за подношење тужбе у

парничном поступку, приватне тужбе у кривичном поступку, предлога за покретање ванпарничног поступка или поступка извршења и обезбеђења, подношење тужбе у управном спору и подношење Уставне жалбе.

Несумњиво је да су у питању рокови за предузимање процесних радњи, који су по својој правној природи преклузивни, па нема места примени ове Уредбе и застоју рока застарелости захтева за накнаду штете током трајања ванредног стања.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић